

WEHNER TIBOR (1948) Budapest

WEHNER TIBOR

TAPLÓ 2.

Kíméletlen Művészeti Napló

2007–2016

(Részlet)

2007 – ILLUZIONIZMUSOKBAN FELOLDÓDÓ SZINTÉZIS

2007. január 8., hétfő

Az ünnepek, két hét otthonlét után újra a bányában; a munkahelyemen, a Képző- és Iparművészeti Lektorátuson vagyok, ahol egy köteg papír vár az asztalomon – megszüntették, illetve beolvasztották a céget. Persze sunyi módon, a két ünnep között, az utolsó pillanatban, és teljesen előkészítetlenül, átgondolatlanul, koncepciótlanul, ostobán. A tudatlanok bátorságával és a szándékos kártevők megszálottságával teszik tönkre a magyar kultúrát, a művészetet, az intézményrendszert. Összevonnak és szétzilálnak. És nem tudható, hogy miért, milyen szakmai szándék, elv, milyen koncepció szellemében. Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus – ez az új név január 1. óta, és senki sem tudja, hogyan fog működni a több mint negyven éve fennálló, speciális feladatokat ellátó művészeti szakintézmény egy egészen más profilú szervezet, a Magyar Művelődési Intézet alá rendelve. Persze valószínűleg engem érint a legkevésbé: az irattárat, a dokumentációt, remélem, békén hagyják, de azért nemcsak erről van szó. Itt most valamit nagyon tönkretettek, de sajnos nem tudják, hogy mit: veszélybe kerül az egész magyarországi monumentális művészeti emléktanyag, illetve hathatós szakintézményi háttér hiányában az új köztéri művek létrejöttének szakmai kontrollja is gyengül. Ez egy olyan látszatintézkedés, amely kellő káoszt teremt, és pozitív hozadéka nincs. Így hát meglehetősen lehangoltsággal kezdem újra beírni a szobrászati címszavakat a gépbe, közben meg jönnek a telefonok: megtudom, hogy a szomorú esemény, Nagy Gáspár költő, egykori szombathelyi évfolyamtársam temetése jövő kedden lesz. A teendőik sorában a soroksári projekt (konferencia és kiadvány) a jövő héten indul. Oláh Mátyás festőművész egy áprilisi megnyitó ügyében telefonon hív. Tovább vadászok egy karácsony előtt félbehagyott ügyben a miskolci szocreál képek festőjére, de eredménytelenül. Este Szotyory László festőművész kiállításának megnyitója a Várfook Galériában, ötvenéves a mester. Nagy a tömeg, a képeket persze alig látni, majd el kell jönnöm még egyszer. Laár András előadóművész énekl el az *Afrika* számot, meglehetősen idétlenül, meg Lugosi László fotóművész mond egy megnyitó szöveget „ezek nagyon szép képek” stílusban. Szörnyű elviselni egy ilyen rendhagyónak és roppant szellemesnek szánt szokványos aktust.

2007. január 9., kedd

Na, lassan újra beindultak a dolgok. Nagy Borbála Réka szerkesztő hív telefonon, jelzi, hogy Réber László grafikusművész könyve ügyében kellene beszélnünk. Egyeztetjük az időpontot: csütörtökön megyek a Holnap Kiadóba. (Nem kaptak pénzt a könyv kiadására a Nemzeti Kulturális Alaptól, valami új finanszírozási variációt szeretnének kitalálni.) Paizs László festőművész is jelentkezik, újra egy katalógus kiadásának terve foglalkoztatja, szöveget kér, meg Rákosi-címer után kutat, de himzett változatban. Ezekből plexiplasztikákat csinál, nagyobb tételben rendelte meg tőle Kovács Lajos

2013-ban az Enciklopédia Kiadó gondozásában jelent meg a *Tapló. Kíméletlen Művészeti Napló 1996–2006* című, a magyar művészet történéseit dokumentáló kötet. A Napkút Kiadó előreláthatóan a 2018-as Ünnepi Könyvhétre jelenteti meg a művészeti naplójegyzetek folytatásaként a következő tíz év, a 2007 és 2016 közötti esztendőök krónikáját *Tapló 2.* címmel.

műkereskedő. Körmendi Anna műgyűjtő, műkereskedő is hív, aki elmondja, hogy Harasztý István szobrászművész gyűjteményükben őrzött műveit átvitték már a Kogartba, a közeljövőben nyíló kiállításra, és bár tudja, hogy én fogom megnyitni a tárlatot, ő személyes okok miatt nem lesz ott. Meg beszélünk a Körmendi Galéria által tervezett kiállításokról is, a programot épp tegnap néztem meg az internetes portáljukon. Péntek Imre költő-szerkesztő Zalaegerszegről keres, áradozik, hogy milyen jó lett a Király Ferenc szobrászművész életművét bemutató könyv, amelyben nekem is megjelent egy tanulmányom. Mondom, hogy sajnos én még nem láttam, megígéri, hogy intézkedik, hogy mihamarabb megkapjam. Meg kéri, hogy írjak a Pannon Tükörnek – mondom, hogy csak az év eleji zűrös ügyek rendeződése után. Felbukkan Molnár Icsu grafikusművész is, aki jelzi, hogy a szövetségi szobráskatalógus ügyében vannak biztató fejlemények. Én ezt kétlem. És Pál Mihály szobrászművész is rámcserög. Két szoborhoz keres forrásokat, adatokat: Somogyi József szobrászművész sárospataki Bessenyei-szobrához és a Zilahon egykor állt millenniumi emlékműhöz. Mindkettő elég reménytelen, Somogyi József szobrának ügyében Somogyi Borbálához, a művész leányához irányítom. Délután megveszem a Műértőt: olvashatom benne a négy legrégebben alapított galériáról szóló cikkel kapcsolatos helyreigazítási kérelmem – amelyben a szentendrei Art'éria Galéria mellőzésével kapcsolatos reklamációt fogalmaztam meg –, s amely igencsak kiemelt helyen jelent meg, persze a szerző, Spengler Katalin művészeti író újabb kiosztó jellegű kommentárjával, de ez már mellékes, nincsenek épkézláb érvei. Este otthon megnézem a Pál Mihály által kért zilahi emlékművel kapcsolatos szakirodalmat, találok is adalékokat, majd holnap hívom. Meg e-mailben megérkezik az Új Forrás szerkesztőségétől a Szunyogh László szobrászművészről írt szövegem korrektúrája, gyorsan átnézem, javítom és küldöm is vissza.

2007. január 10., szerda

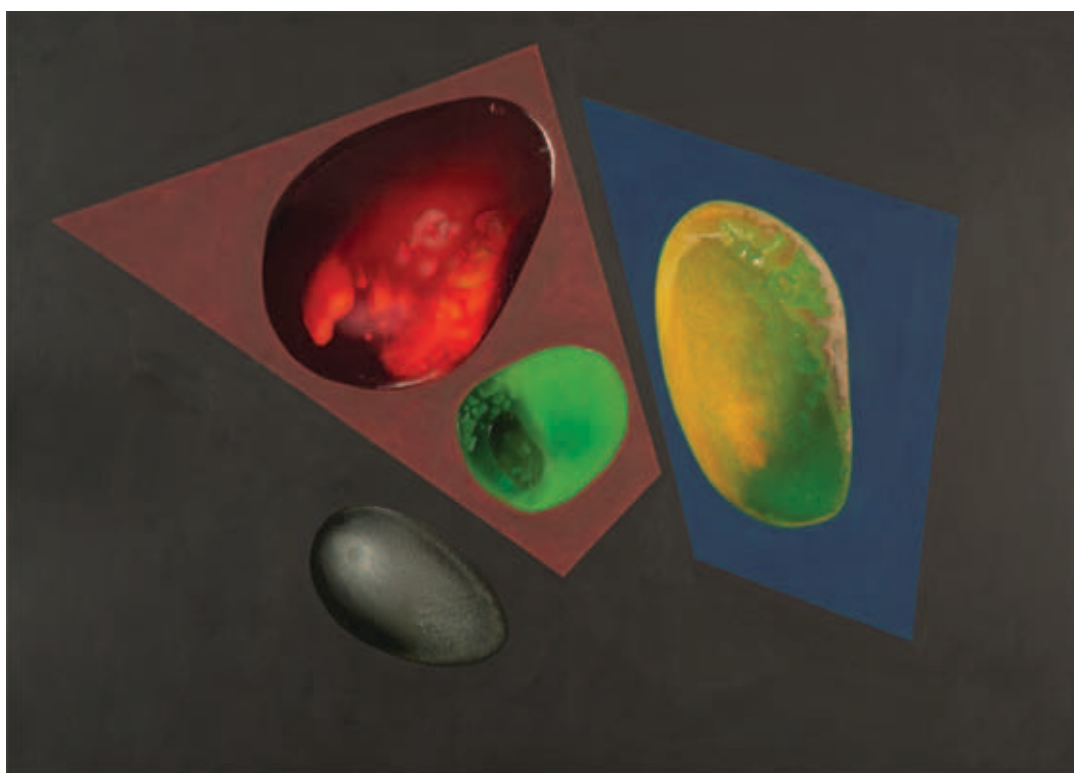
Reggel Dvorszky Hédi művészettörténész hív: holnap jön megcsinálni a Wagner Nándor szobrászművész könyvéről a beszélgetést a Katolikus Rádióknak, és kér egy régebbi Madarassy István ötvösszobrászművész kiállítás megnyitó szöveget a művész készülő katalógusához. Pál Mihály szobrászművészt én hívom, beszámolok a futó Fadrusz János-kutatásaimról, ő viszont jelzi, hogy a Somogyi József-szobor ügyben a dolog reménytelen. Hívom Szegedet is: a Szög-Art kiállítás megnyitót konkretizálok. Küldöm Paizs László festőművésznek a kért szöveget, aztán nekiállok a szobrászcímzavak beírásának. Délután összevont munkatársi értekezlet a Magyar Művelődési Intézetben: megy a nagy szöveg az együttműködésről, a kölcsönös szakmai segítségről, csak a koncepcióról nem esik szó, meg a konkrétumokról, hogy miért kell két önálló, más és más profilú, külön is jól dolgozó intézményt összevonni. Senki sem tud semmit a költségvetésről sem. Az összevont (számunkra új) igazgató meglebegteti a létszámleépítés esélyét, de megnyugtat, hogy visszamenőlegesen nem bocsátanak el senkit. Mintha ma azt mondanák, hogy Wehner kartárs, magának január másodikán már nem kellett volna bejönni. De ezektől még ez is kitelik, hogy bevezetik ezt a visszamenőleges kirúgást. A Magyar Művelődési Intézet-munkatársak között sok a régi ismerős: Egyed Albert, Földiák András (egykori szombathelyi iskolatársaim), Tóth Zsóka (akivel a hetvenes években Tatabányán találkoztam sokszor) – de csak néhány szót váltunk, az értekezlet lezárulása után igyekszem minél gyorsabban és észrevétlenebbül távozni; mintha nem is lettem volna ott.

2007. január 11., csütörtök

Dél előtt Dvorszky Hédi művészettörténész megcsinálja a Wagner Nándor-könyvről szóló beszélgetést, meg jelzi, hogy február elején szeretne csinálni egy portréműsort is, de úgy, hogy elsősorban az irodalmi dolgokról kellene beszélni. Mondom, hogy a legjobb lenne a dolgot a tatai Laposch-problematikára, illetve -legendára felfűzni. Emlékeztetem a Spanyolnátha honlapra is az interneten, ahol adalékokat olvashat e témakörben. Közben végre visszahív Goda Gertrúd művészettörténész Miskolcra, jelezve, hogy talán tud segíteni a miskolci szocreál képek ügyében – elküldöm neki a fotókat. Ezután Lebó Ferenc szobrászművész hív: jelzi, hogy hamarosan hozza a győri kiállítási anyag fotóit. Kucska Ferencsel, egykori szombathelyi évfolyamtársammal, győri könyvtárossal telefonálok,

ROMVÁRI MÁRTON, Cím nélkül, 2018

ROMVÁRI MÁRTON, Cím nélkül, 2018

ROMVÁRI MÁRTON, Cím nélkül, 2018

főként a Nagy Gáspár-temetéssel kapcsolatos-ügyekről: jelzem, hogy Farkasréten ott leszek, de Nagytilajba már nem tudok elutazni. (A Magyar Hírlapban Alexa Károly irodalomtörténész-szerkesztő által írt kemény cikk jelent meg *Kedves Gazsi* címmel, a liberálisok kirekesztő, ellenszenves magatartásáról. Igencsak igaza van Alexa Károlynak.) Délután a Holnap Kiadóba megyek, Milkovich Eszter kiadóvezetővel és Nagy Borbála Réka szerkesztővel tárgyalunk a Réber László grafikusművészről szóló könyv esélyeiről, de fontosabb, hogy iparművészeti könyvre szeretnének pályázni a Nemzeti Kulturális Alaphoz, és ehhez kéne könyvterv, kézirat. Jelzem a régi *Kerámia, textil, üveg* című tanulmánykötet-tervet, amely nagyon tetszik Milkovich Eszteréknek, úgyhogy megbeszéljük, hogy egy-két héten belül szállítom a szinopszist. Így este otthon nekiállok a papírhegyeknek, kiszedem a számba vehető kéziratokat, de át kell majd nézni a gépeket is, otthon és bent a Lektorátuson, és a publikációs jegyzéket, nehogy valaki kimaradjon. (Nagyon kínos volt, amikor Kecskeméti Sándor keramikus-szobrászművész kimaradt a szobrászati könyvemből.) Késő este még egy telefon Hann Ferenc művészeti íróval: a doktor úr ezekben a napokban az ORFI-ban tartatja karban magát.

2007. január 15., hétfő

Kinyomtatom az otthoni gépről hozott „iparművészeti” tanulmányok szövegeit, és megírom a *Kerámia, textil, üveg* tervezett kötetének szinopszist: végső soron egy izmos és jól összefogott kiadvány lehet, izgalmas körkép. Még az otthon lévő kéziratot anyaggal kell összerendezni, és a terv mehet a Holnap Kiadóba: a szövegeket persze alaposan át kell fésülni, hiszen nagyon sok ismétlés lehet az általános elvi részeknél. Aztán befut Lebó Ferenc szobrászművész: hozza azt a portfóliót, amelyben a győri kiállítás anyaga is szerepel, így fel tudok majd készülni a jövő heti megnyitóra. Közben Pörös Géza, egykori szombathelyi évfolyamtársam, a Duna Televízió művészeti vezetője telefonál: a holnapi Nagy Gáspár-temetésről beszélgetünk, jelzem, hogy én nem tudok elutazni Nagytilajba, ők ott is fognak forgatni a Duna TV-vel. Lebó Ferenc távozása után visszatérek a szobrászati lexikon-címzavakhoz, bár tegnap is kaptam egy sürgető telefont Drégely László festőművész könyve ügyében, Bodnár János kiadóvezető (és a háttérben Witz Éva jelmeztervező, Drégely László özvegye) igencsak rámenős és erőszakos. Tettamanti Béla grafikusművészt hívom, de a fotókra még mindig várni kell. Ezután nekiállok a Harasztly István-kiállítás megnyitó szövegének, félig el is készülök, de a befejezést az otthoni anyag alapján tudom csak megcsinálni. Virág Jenő szerkesztő hív Tatabányáról: beindult a komáromi galériatörténet feldolgozása és a kihelyezett tagozat projekt is, ezekkel is lesz munka bőven a közeljövőben. Este, már otthon befejezem a Harasztly-megnyitót, végül is egy rendhagyó, érdekes szöveg lesz: nem is tudom, hányadik Édeske-megnyitóm ez, és eddig csaknem mindig teljesen új volt a szöveg. Ez is egy szerény bravúr, szerintem. És véglegesítem a *Kerámia, textil, üveg* könyvszinopszist, beírom az összes tanulmánycímet, illetve a megnyitó szövegeknek címeteket adok. Így összeáll az egész kötet. E-mailen el is küldöm a Holnap Kiadónak, mint ahogy e-mail megy a Glória Kiadónak is: Drégely László festőművész életrajza és a képjegyzék. Csak a szöveg hiányzik. Erre a napra meg is lennék a dolgokkal: még összeszedem a Supka Magdolna művészettörténész-irodalmat holnapra, aztán elég is: holnap reggel elég nehéz lesz Farkasréten kezdeni a napot.

2007. január 17., szerda

Paizs László festőművész hív: az új plexitárgysorozatához kér címjavaslatokat. Mondom, hogy átgondolom a dolgot, de inkább a Hartung Sándor festőművész-szöveggel kínlódom, ez a lehető legrosszabb variáció: a megírt, a vernissage-ra megjelenő katalógus bevezetőjéből kell egy újnak tűnő megnyitó szöveget eszközölnöm holnapra. Tegnap este megnéztem Soroksáron még egyszer az anyagot, de sajnos nem jutott eszembe semmi új sem. Egyúttal Sasvári Ilona galériavezető tüsténkedésének eredményeként részt vettem egy megbeszélésen a soroksári Galéria '13 tízéves születésnapjára tervezett kiadvány koncepciójának kidolgozása ügyében, Losonci Miklós és Feledy Balázs művészeti írók társaságában, Szokolczay Lajos irodalomtörténész viszont a Nagy Gáspár-temetés

miatt maradt távol, mert ő Nagytilajra is elutazott, és még nem ért vissza Budapestre. Persze, nekem is ott kellett volna inkább lennem. Kucska Ferenc, egykori szombathelyi évfolyamtársam, győri könyvtárigazgató is hív: elújságolja, hogy ő is ott volt, és hogy nagyon sokan voltak, köztük persze egykori szombathelyi évfolyamtársaink. Ezután Keszthelyi Ferencné igazgatóval tárgyalok: az összevonás-átalakulás dolgairól, körlevelekről, a felszabaduló irodák hasznosításáról: mondom, hogy az irattár létrehozása, a dokumentáció szakszerű elhelyezése a legfontosabb. Délután lemegyek a Kogart-házba, megnézni a pénteki megnyitóra Harasztty István szobrászművész kiállításának anyagát. Mint kiderül, Tóth Tamás ügyvezető igazgató (és unokatestvérem) időközben távozott a cégtől. A földszinten nagy Harasztty-anyag, a régebbiek mellett néhány teljesen új munka, míg az első és a második szinten a gyűjtemény: lenyűgöző mennyiségű és minőségű modern kollekció, számos igencsak jelentős művel. És nagyon demokratikus, átfogó összkép a jelenkori, avantgárd szellemiségű magyar művészetről, talán csak a vérbő figuratívok hiányoznak, na de hát ők meg nem avantgárdok. Jelzem a Mesternek, hogy a kapubezárást állandóan ellenőrző szomszédról fogok beszélni a megnyitón. Harasztty Évával, Édeske feleségével arról beszélünk, hogy bizony jó lett volna a gyűjteményről egy katalógust csinálni, de sajnos sem idő, sem pénz nem volt rá. Az időt még csak értem, de a pénzhányban már kételkedem kissé. Este még leugrom a nemrégiben a Győri útra költözött Kecskeméti Kálmán festőművészhez: pazar új, négyosztós lakás, az egyik szobában műteremmel. Kicsit kezd visszavonulni, otthon dolgozgat és olvasgat, ez igencsak kellemes lehet így. Két, egymástól független együtttest nézünk végig: kirakatbabákról és magyar írókról-költőkről készült két fotósorozatot, néhány nagyon szép felvétellel, no meg két nagyon jó, egységes koncepcióval. Otthon még hívom Paizs László festőművészt: bediktálom neki a tíz katalóguscím-variációt, amit a plexitárgyaihoz kért. Döntse el ő, melyik a jó. Szerintem a legjobb a *Tárgyasett*.

2007. január 19., péntek

Márkus Péter szobrászművész hív: a győri múzeumnak kéne egy régebbi, a munkáiról írt szövegből egy rövidített változat: mondom, hogy hamarosan szívesen megcsinálom. Svédországból Réber László grafikusművész leánya, Réber Krisztina hív, aki jelzi, hogy jövő héten jön haza, és talán tudunk tárgyalni a Réber-könyvvel kapcsolatban – ő is az eredeti, *És-rajzok* címmel tervezett elképzelést pártolja. Dél előtt megírom a holnapi tatai Supka Magdolna-emlékkiállítás megnyitóját, itt most nem is annyira a kiállítókról, mint Manna néniről kell majd beszélni. Mikor végzek, nekiállok a szobrászlexikon-címszavak adatainak számítógépbe írásának. Közben hív Molnár Icsu grafikusművész, újságolja, hogy elkezdett dolgozni a szövetségi szobrászok katalógusán. Millió problémája van, a legfőbb az, hogy hogyan kerüljenek be a fotók: merthogy a tagoknak fizetni kellett, és csak az jogosult fotó közlésére, aki fizetett – így viszont meglehetősen nehéz a szerkesztés. Mondom, hogy azt az elvet kell követni, amit a megrendelő mond. Este nagy megnyitó az Andrassy úti Kogart-házban: Harasztty István szobrászművész és gyűjteménye kiállítása. Nagy felvonulás, köszöntők, Presser Gábor, Bródy János és Tolcsvay László zeneszerzők produkciója, én meg elmondom a kertajtó bezárását vissza-visszatérően ellenőrző szomszéd mozgásával párhuzamba állított mobilszobor-szövegemet, amely alatt és amelyet követően elég nagy a csönd. Arról beszélek, hogy a múlt század hatvanas éveiben Harasztty István – amikor még nem tudta, hogy ő szobrász, és hogy művei, amiket csinál, mobilok – ugyanott élt, ahol napjainkban is: Kispest kertvárosában – csak ma már azt mondjuk erre a nagy történelmi múltú településre utalva, hogy egy szörnyűséges ki- és bevezető autósztrádával szegélyezett budapesti előváros –, az Áchim András utca egyik földszintes, akkor még többlakásos házában egyszobás lakásában. Amikor a mester dolgozott, a család többi tagjának el kellett menni sétálni. Ám nem is ez volt a legnagyobb probléma. Hanem az, hogy az egyik szomszéd, miután hazaérkezett, mindig kiment ellenőrizni, hogy kulcsra zárta-e a kertkaput. Valószínűleg rendkívül feledékeny vagy már menthetetlenül szenilis volt, mert ezt az ellenőrzési akcióját folyamatosan végezte: amikor a sarki kisboltból vagy valahonnan máshonnan hazatérve udvari lakásába lépett, rögtön felmerült benne a szörnyű gyanú, hogy elfelejtette bezárni a kertkaput, és már fordult is vissza, kezében a kulcsot szorongatva, bepótolni a vélt elmaradtakat. Volt jövés-menés, nem volt megállás Harasztty mester ajtaja előtt és ablaka alatt. A kapu persze zárva volt, de eme bizonyosság aztán a szomszéd újabb, a lakásához vezető néhány lépésnyi útjának megtétele során

elpárolgott, mintegy észrevétlenül kétkedéssé alakult, úgyhogy indulni kellett újra, megbizonyosodni a dolgok feltételezett, illetve valós és biztos állásáról. És ez így zajlott minden egyes nap, reggeltől estig, volt mit éjszakánként kipihenni, hogy aztán másnap reggel újult erővel állhasson az újabb és újabb kihívások elébe. E valós, egyszerre reális és abszurd jelenség háttérében számos fontos, elgondolkodtató tényező, lényegi indítók lappang:

- az állandó mozgás kényszere, a csillapíthatatlan aktivitás eredendő léte
- a szívós kitartás, valamifajta feltartóztatatlanság
- a dolgok következetes végigvitelének eltökélt szándéka
- a monotonía elszánt vállalása, az ismétlődések alanyává válásának való megadó engedelmeskedés
- az azonosságokban rejlő újdonságélmény véletlenszerű esélyében való szüntelen reménykedés
- a dolgok változatlanságába és megváltozásába vetett azonos hőfokú hit
- a beidegződések és kizökkenések által vezérelt hiábavaló rendszerteremtési igyekezet
- a bizonyosságok feltétlen vágyása, egyszerismind a biztosban való kételkedés egyidejű joga
- a gyanú, az esélyek végső kiszámíthatatlanságának megkérdőjelezése
- valamifajta egyszerre elutasított és lebilincselő, megható és idegborzoló megszállottság
- a cselekvésre ösztönző önkontroll visszacsatolása
- az önmagunknak engedelmeskedő rögeszme önállósodása, illetve ennek leselkedő veszélye
- és persze a megbillent egyensúly, a megingatható és a megingathatatlan lelki egyensúly
- az oly kényes, önkéntelen külső segítségekkel hajtott lélekegyensúlyozás
- na és a tényeken és a dolgokon való felülemelkedés esélyének látszatszerűsége.

Ha eme tényezőket megpróbáljuk összevetni a Harasztj-munkák alapvető jellemzőivel, akkor meglepetten tapasztalhatjuk, hogy az összevetés tulajdonképpen nem hajtható végre, mert a fentebb felsorolt ismérvek maguk a metaforikus mű-jellemzők:

- időben lezajló, folytonosan történő
- mozgó és változó, de változásait palástoló
- látszólagosan monotóniába burkolózó
- bonyolult, de az átláthatóság esélyét hordozó, valójában azonban mindig rejtélyes
- nemegyszer megmagyarázhatatlan indítékok által vezérelt
- körülvevő téri világát bekebelező, egyszerismind gyengéden provokáló
- az önnön kérdésselvetéseire adott válaszait rendszeresen megcáfoló
- ám a cáfolatokat is megkérdőjelező
- komoly és könnyed, köznapi és fenséges sugárzású
- logikus és abszurd jelenségekkel kerülünk szembe

De nincs konfrontáció, szelíd megengedések és szigorú tudomásulvételek, elragadtatott szárnyalások vannak: az elvont művészet úgynevezett valósággal való eredendő átitatottságában, a Harasztj-művek vonzaskörében feltárulhatnak előttünk az alig leplezett szabadságvágygal sakkban tartott, rútságokkal viaskodó szépségek. Ezt követően Ébli Gábor művészettörténész ad le egy elég laza szöveget a gyűjteményről, majd elvegyül a tömegben. Tóth Tamás, a leköszönt ügyvezető igazgató (és unokatestvérem) is feltűnik, aki a napi gondokból-ténykedésekből kiszállt, de azért még egy programon dolgozik majd a háttérben. Rengeteg művész jön-megy, aztán lassan visszavonulok. Tiszteletdíjról természetesen szó sem esik, a szokásos tempó: végső soron érzem magam kitüntetve, hogy betehettem ide a lábamat, és örüljek, hogy nem szedtek tőlem is belépti díjat.

2007. január 20., szombat

Dél előtt összerakom a hétfői szegedi kiállítás-megnyitót: miután Aranyi Sándor festőművész arra sem vette a fáradságot, hogy ígéretéhez híven elküldje a Szög-Art csoportról az anyagot, a hajdani szigetszentmiklósi konferencia-előadást, *A csoportokon túl* címűt veszem elő, és kivonatolom belőle a megnyitó szöveget. Később már a keddi, Lebó Ferenc szobrászművész győri kiállításának szö-

vegével foglalkozom. Mindig csak ezek a protokolláris szövegek, már nagyon unom. Délután Tatára autózom, ahol a művelődési központban az *Hommage à Manna*-kiállítás, a Supka Magdolna művészettörténészre emlékező-emlékeztető tárlat nyílik. A művelődési ház teljesen lepusztulva, szörnyen elhanyagolt minden, nagy rendetlenség, mindenhol tacepaók kiragasztva, a folyosón kidobásra felhalmozott, régi bútorok. Valami itt nagyon nincs rendben. A kiállítóterem ugyanolyan, mint amilyen 1971-ben volt, amikor először rendeztem itt kiállítást: ugyanazok az ócska paravánok, ugyanaz a rossz neonvilágítás. Ócska, fekete foltos a linóleum. Elképesztő. A kiállítás anyaga sem valami nagy dobás, mindenki küldött valamit, ami kéznél volt. A hangulat azonban emelkedett, sokkal vagyunk, csaknem minden kiállító művész eljött, Sipos Mihály szép zenét csinál. A végén fogadászerűség, amelyről gyorsan lelépek Dunaszentmiklós felé.

2007. január 24., szerda

Mozgalmas nap. Reggel leadom az *Allgemeines Künstlerlexikon* címszavainak korrektúráját. Megvan a miskolci pannó festője, Vati József. Goda Gertrúd miskolci művészettörténész nyomozta ki, így végre közölhetjük a restaurátorral a megfejtést. Nagámi szobrászművész hív telefonon, hogy már régen ígértem a műterem-látogatást, menjek el hozzá. Mondom, hogy majd talán a jövő héten. Elküldöm Lebó Ferenc szobrászművész kiállításának tegnap elmondott megnyitó szövegét egy győri újságnak, és ugyancsak Győrbe, a múzeumba a Márkus Péter szobrászművész által kért, a szlovákiai kiállítás katalógusába szánt szöveget is. Közben írom be a szobrászadatokat a számítógépes szobrászlexikonba: ezúttal egy zalaegerszegi szobrászati kiadványból. Újra hív Drégely Lászlóné Witz Éva jelmeztervező, Drégely László festőművész özvegye, sürget, hogy mi van márra a könyv tanulmányával. Mentegetőzöm, időt kérek. Szörnyű. Virág Jenő szerkesztő hív, egy kiállítási kiírás átnevezését kéri, meg a komáromi galériatörténet iránt érdeklődik. Mondom, hogy tegnap beszéltem Ölveczky Gábor grafikuspályával, beindult a dolog, kis türelmet kérek. Közben Kertész László művészettörténész kollégám beszervez a pécsi Országos Kisplasztikai Biennálé zsűrijébe, ez megint egy nehéz nap lesz Pécsen. Ebéd után Kopasz Tamás festő-szobrászművész munkásságához keresgélek adatokat és adalékokat – a szokásos festő-szobrász problematika. Keszthelyi Ferencné igazgató közli, hogy delegált a Magyar Művelődési Intézet egyik folyóiratának szerkesztőségébe, Mátyus Alíz fennhatósága alá. Jelzem, hogy remélem, ez csak egy formális ügy – de aztán már hív is Mátyus Alíz, és megbeszélésre invitál. Január 31-én lesz egy konferencia, ott majd találkozunk. Csupa öröm az élet. Péntek Imre költő-főszerkesztő végre megküldi a Pannon Tükröt Zalaegerszegről, illetve benne a szerződést a lassan egy éve közölt cikk honoráriumával kapcsolatban, amit pár hete reklamáltam. Most még körülbelül négy hónapot kell majd várnom, mire befut a tízezer forint a levonásokkal, vagyis a körülbelül ötezer forint tiszteletdíj. Telefonon hív, és hamarosan személyesen is betoppan dr. Györgyjakab Endre, aki még az 1980-as évek közepén a Pest Megyei Tanács Művelődési Osztályán volt rövid egy évig kollégám: a Melocco Miklós szobrászművészről írt könyvem szeretné dedikáltatni – bevésem a dupla W-t. Mire nincs egyes embereknek gondja és ideje manapság. Elbeszélgetünk a nyolcvanas évekről, szidja a kommunistákat veszettül. Délután lemegyek a Rákóczi úti Hungária Szállóba, megnézni Kopasz Tamás festő-szobrászművész kiállításának szobrászati anyagát: falra illesztett és térbe helyezett vasak, lesz gondom a megnyitóval.

2007. január 25., csütörtök

Végre egy csendesebb nap. Délelőtt Kopasz Tamás festő-szobrászművész kiállításának megnyitó szövegét írom meg, végül is nagyobb zökkenők nélkül. Délután meg írom be a gépbe a szobrászlexikon-címszavakat: hosszú-hosszú adatsorok. A Drégely László-könyvön kívül más hátralékom most hirtelen nincs is, illetve hát holnaptól kell csinálnom a szövetségi szobrászlexikon korrektúráját, mert a tervező, Molnár Icsu grafikuspályával előbb-utóbb türelmetlenkedni fog. Az zökent csak ki a ritmusból, hogy Keszthelyi Ferencné igazgató felszól, hogy hétfőn délután vezetői értekezlet lesz a Magyar Művelődési Intézetben. Jellemző, fontoskodó értekezletesdi. A Lektorátuson évente volt, illetve van csak értekezlet, abban az esetben, ha valami nagyon fontos, mindenkit érintő dolog

van, ezekkel meg összevontak szervezetenként, és három hét alatt már a másodikat hívják össze. Pedig az értekezlet ideje alatt is lehetne inkább dolgozni. Igyekszem majd türtőztetni magam, bár már most ideges vagyok. Közben Esztergomból hívnak, az ellopott, Borbás Tibor szobrászművész által készített Babits Mihály-szobor kármegállapítása ügyében: elmondom, hogy mit kell csinálni. Meg egy nő jelentkezik telefonon, hogy a házukban lakik egy szenilis festőnő, aki mindig elfelejti elzárni a gázt, meg nem fizeti a közös költséget, valamit csináljunk vele. Jelzem, hogy ez nem művészeti probléma, forduljanak bátran az önkormányzathoz. Ott már jártak. Akkor viszont valami más megoldást kell keresni, mondom rezignáltan.

2007. január 29., hétfő

Reggel átküldöm e-mailen Kopasz Tamás festő-szobrászművésznek a pénteki megnyitó szöveget, aztán nekiállok a szövetségi szobráskatalógus korrektúrájának: javítgatom az apró kis (és a nagyobb) hibákat. Török Bódogné, Török Richárd szobrászművész édesanyja hív, hogy a kortárs lexikon Török Richárd-szócikke tele van hibával – megnézem, hogy ki követte el: Pogány Gábor művészettörténész írta. Kérem, hogy a javításokat küldje el, és én továbbítom a kiadónak is, meg leteszem az adattárunkba, de a lexikonon utólagosan már nem lehet változtatni. Virág Jenő szerkesztő is keres, a tatabányai *Kihelyezett tagozat* kiállítás tavaszi megnyitójának időpontját egyeztetni, meg egy díjalapítás koncepciójáról beszélgetünk. Délután vezetői értekezlet a Magyar Művelődési Intézetben: ismertetik a létszám- és a költségvetés-leépítést – ez az ország egyre mélyebbre süllyed. Utána Nagámi szobrászművész Lehel úti műtermébe megyek, meg akarja mutatni az új munkáit, amelyek közül csak két relief szóra érdemes, a többi miatt igencsak leszúrom. Ezért aztán neheztel is. Állandóan a rajzaival próbálkozik, de sajnos azok nagyon gyengék. Szeptemberben a Lajos utcában lesz kiállítása, ott is a rajzaival szeretne villogni, de erről nagyon lebeszéltem.

2007. február 1., csütörtök

A tegnap esti viharos szövetségi vezetőségi ülés után – ahol a szobráskatalógus volt terítéken, és a megjelentetési lehetőségeket kutattuk Szanyi Péter szobrászművész és Simonffy Márta szövetségi elnök nagyon kellemetlen oldalvágásai közepette – Keszthelyi Ferencné igazgatóval beszélek, a lektorátusi segítségadás (pénz) esetleges megnyílásában bízva. Aztán folytatom a katalógus korrektúrázását, bár igencsak megerőltető egész nap ezzel foglalatzkodni. Délben az ebédnél Szondi György főszerkesztővel találkozom, aki hozza a Napút című folyóirat ez évi első számát, benne a Gáll Ádám festőművészről írt szövegemmel. És kér még írást, lehetőleg szépirodalmat. Így hát ott-hon elkezdek keresgélgni, és összeállítok egy csomagot rövid írásokból, holnap majd leadom. Este még legrunk a Filmszemlére, ahol Gulyás János filmrendező Szabó Tamás szobrászművészről készült portréfilmjét vetítik, de ez már a második alkalom, vagyis a nagy buli kedden volt. (Közben összefutok M. Nagy Richárd rendezővel, akivel pár szót váltunk, és Pörös Gézával, hajdani szombathelyi évfolyamtársammal, aki csak biccent, és már vonul is tovább egy valószínűleg nagyon fontos hölgyeménnyel – furcsa, hogy egy-két szóra sem állt meg.) Végül a vetítőteremben összegyűlik egy jó kis csapat, és megnézzük a filmet, amit én már régen ismerek egy munkaközi állapotból: Gulyás János még tőlem kért tanácsokat a rövidítési megoldásokat keresve. Persze nem nagyon tudtam neki mit mondani, pedig most észreveszem, hogy a film közéletjében lehetett volna vágni: egy hosszú beszélgetést kellett volna rövidebbé tenni.

2007. február 5., hétfő

Reggel folytatom a szövetségi szobrázlexikon korrektúráját, amit a hétvégén is csináltam, közben azonban telefonok futnak be: Paizs László festőművész hív, aki a kecskeméti posta épületéről eltűnt plasztikája ügyében nyomoz, meg tanácsot kér, hogy mit lehetne csinálni: mondom, kérjen egy helyszíni szemlét, és egy szakértői bizottsággal megállapítjuk a tényállást. Kiderült, hogy 1997-ben le-

bontották az épületdíszítő plasztikát egy postai szakvélemény alapján úgy, hogy sem a Lektorátust, sem a művészt nem értesítették. Érdekes eset. Meg Marczin István, a Hajdúsági Művésztelep vezetője hív Hajdúböszörményből, jelezve, hogy július 11-én lesz a művésztelepi konferencia, egy előadást kér. Közben egy zsűri: Nagykanizsán a szülőházra egy Strém Kálmán-emléktáblát terveznek, az alkotó egy amatőr szobrász, és érdekes módon egy nagyon merész, erősen plasztikus portré-dombormű-tervet hoz szakvéleményezésre. Végül Gáti Gábor szobrászművésszel átengedjük a dolgot, kisebb korrekciókkal. Bohus Eszter galériavezető délután jelentkezik: arról értesít, hogy a Nemzeti Kulturális Alap pályázatán a szentendrei Art'éria Galéria-könyv terve, amit valamikor nyáron körvonalaztunk, másfél millió forintot nyert, és ezért sürgősen neki kellene állni, mert november 1-jére el kell készülni. Hát ez is beütött, mint a ménkü. Szerdán beszélünk majd a konkrét tervekről. A Komáromi Kisgaléria-katalógus bevezetőjét nincs nagyon kedvem megírni, így inkább tovább rogom a szövetségi szobrászlexikon korrektúráját: a 450 oldalas anyagnak most járok a felénél. Délután el is viszem az első pakkot Molnár Icsu grafikusművésznek, akinél kiderül, hogy nincs meg a pénz a kivitelezésre, vagyis újra patthelyzet van. És arra is ráébredek, hogy ehhez a kiadványhoz is kell még írnom egy bevezetőt. Otthon egy rakás posta vár, közte az új Új Forrás, benne a Szunyogh László szobrászművész munkáiról írt kis dolgozatommal, amelynek révén alakul az ez évi, spontán megyei művészeti sorozatom: a Tarjáni Antal fotóművész, a Szunyogh László szobrászművész műveiről írtak és megjelentek mellett leadtam már a Tettamanti Béla grafikusművész alkotásairól szóló szöveget meg a tatai, a művészettörténész Supka Magdolnára emlékező kiállítás megnyitó szövegét is, és lesz még egy pesti, Lévai Ádám grafikusművész munkáiból rendezett tárlat, amelyhez ugyancsak kell majd egy szöveget fogalmaznom. Este még beírom a korrektúrajavításokat a gépembe, de máshoz már megint nincs erőm és kedvem hozzálátni.

2007. február 8., csütörtök

Pécs, a XX. Országos Kisplasztikai Biennálé anyagának zsűrije: ezúttal is fotók alapján dolgozunk, ami igencsak nehéz és problematikus, erőteljesen vitatott, és a szakmában is nagy fenntartásokkal fogadott módszer. Fabényi Júlia művészettörténész-igazgató, Sárkány József és Kertész László művészettörténész, Baráz Tamás, Monori Sebestyén, Illyés Antal szobrászművészek társaságában délelőtt tizenegyőtől este fél hatig válogatunk, de békésen zajlik a dolog, csak néhány apróbb, finom, nézeteltérést tisztázó összecsapás van. Mindemellett egy-egy munka kizsűrizésén én bizony csodálkozom. Végül a 179 pályázóból 61 kerül be a kiállításra, vagyis elég nagy irtást végeztünk, lesz balhé meg ellenség bőven. Utána még elbeszélgetünk a kultúra és művészet, ezen belül a szobrászat szörnyű állapotáról, a múzeum tarthatatlan helyzetéről, ahol a művészettörténészek már csak hatóság munkaidőben dolgozhatnak, annyira nincs pénz. Elképesztő. Az országgyűlési képviselők meg a politikusok számla és elszámolás nélkül nyilvánosan dugdossák egymás zsebébe a milliókat. Este hazafelé a vonaton a változatosság kedvéért a szövetségi szobrászlexikon korrektúrájával bajlódok.

2007. február 12., hétfő

Reggel kicsit korrektúrázom otthon, aztán tíz órára a Szépművészeti Múzeumba megyek: a Van Gogh-kiállítást nézem meg. Szerencsére reggel még alig vannak – ez egyébként is egy szakmai látogatási nap –, viszonylag nyugodtan körbe lehet nézni. Néhány főmű és sok kevésbé érdekes rajz, nyomat. És persze a rendezési divatoknak megfelelően teljes a sötétség, és sárga fénnel megvilágított képek, de azért néhány mű előtt így is földbe gyökerezik a lábam. Ezután indulok fel a Várba, ahol a korrektúra mellett nekiállok a hátralékoknak: megírom a szövetségi szobrászlexikon bevezetőjét, és elkezdek dolgozni a Komáromi Kisgaléria kiadványának előszaván is. Közben Kertész László művészettörténész kollégám érkezik sietve: kiderült, hogy több mű fotója nem érkezett meg a pécsi kisplasztikai biennálé zsűrije elé, és ezért egy kisebb botrány kezd alakulni: hirtelen nem tudjuk eldönteni, hogy mi legyen a kimaradtakkal, mert csak arról van és lesz tudomásunk, aki reklamált, illetve reklamálni fog. Így van az, amikor az e-mailről nem kapnak visszajelzést a delikvensek. Közben

Leposa Zsóka művészettörténész kollégám hoz fel összegyűlt portfóliókat és katalógusokat a dokumentumtárba, cserébe különböző anyagokat kér a Munkácsy-díj felterjesztéséhez, de nem sokat találok. Délután otthon tovább csinálom a komáromi bevezetőt, meg beírom a gépbe a korrektúrát, este tízre elegendő is lesz az egészségből.

2007. február 13., kedd

Elküldöm Komáromnak e-mailben a szöveget, Ölveczky Gábor grafikusművész-galériavezető visza is jelez, hogy minden rendben, a kiállítás a kiadvánnyal május elején nyílik majd meg. És elküldöm Szanyi Péter szobrászművésznek a szövetségi szobrászlexikon bevezetőjét is, remélem, annak az útja is sima lesz. Közben Balogh Edit textilművész hív telefonon: a tavalyi Fészek Galéria-beli kiállításának megnyitó szövegét szeretné betenni egy katalógusba, nagyon kedvesen engedélyt kér, és megkérdezi, tartozik-e valamivel. Mondom, dehogya, majd várok egy katalógust. (Épp tegnap hívtam felháborodottan Bárdosi József művészettörténész, hogy hiába reklamált Varkoly László tatabányai képzőművésznél a most megjelent katalógusában az újabb, szöveglopás révén közölt eszmefuttatás miatt, a Mester tudni sem akar a tiszteletdíjról. Mondom, hogy nem tud csinálni semmit, maximum beperelhetné, de annak nagyon rossz íze lenne. Nekem is két szövegem van az ominózus Varkoly-katalógusban, és amikor felfedeztem, egy képeslapot küldtem neki: szarkasztikus hangvételben gratuláltam a szép kiadványhoz.) Kecskemétről hívnak, a jövő heti zsűrit pontosítjuk. Meg Szemereki Teréz keramikumművész jelentkezik telefonon, aki egy márciusi kerámiakiállítás megnyitójára kér fel, amely Komáromban, a Monostori Erődben lesz, csak az anyag Győrben van, és még nem tudom, hogy fogom megnézni. És Sárkány József művészettörténész hív Pécsről, arról tudósítva, hogy kiderült, a művek beadása során az utolsó nap a számítógépük körülbelül 25 művész anyagát nem tudta fogadni a kisplasztikai biennáléra, ezért most összegyűjtötte a kimaradtakat, elküldi cédén, és ennek alapján kell csinálnunk egy pótzsűrit. Aztán Simonffy Szilvia művészettörténész kollégám jelzi, hogy elakadt valahol Paizs László festőművész kecskeméti szoboreltüntetési ügye, de kivárjuk a fejleményeket. És mindezenközben tovább csinálom a szövetségi szobrászlexikon korrektúráját. Győrből is hívnak: Popovits Zoltán szobrászművész kiállítását kell megnyitnom, de érdekes módon úgy tárgyalnak velem, mintha már régen megbeszéltük volna a vernissage-t. De megragadom az alkalmat, mert úgyis kellene mennem Győrbe kerámiákat nézni, meg kérem, hogy küldjenek címemre egy korábban megjelent Popovits-katalógust felkészülési anyagként. Mindent megígérnek, így csak összejönnek a dolgok. Postán megjön még Török Richárd szobrászművész édesanyjától, Török Bódognétól a kortárs művészeti lexikkal kapcsolatos műtárgysor-módosítási kérelem, amit közvetítenem kell majd az Enciklopédia Kiadónak. Meg Bohus Eszter galériavezető hív: holnap este Art'éria Galéria-könyv-megbeszélés Szentendrén. És este még Nagy Gábor festőművész is jelzi telefonon: csütörtökön nézhetem meg a munkáikat, a jövő heti szentendrei kiállítás anyagát.

2007. február 14., szerda

Tovább rovom a javításokat a szobrászlexikonban, miközben Paizs László festőművész érkezik: a Kecskemétről eltűnt posta-épületplasztika ügyében érdeklődik, meg a katalógushoz kér ismét a munkásságát felölelő bibliográfiát: épp itt van az asztalomon, a szobrászlexikonban, vagyis nem gond kinyomtatnom. Szanyi Péter szobrászművész hív, jelzi, hogy megkapta a szobrászlexikon-bevezetőt, rendben van, időközben kiküldték a művészeknek az újabb, fotókérő leveleket, és csak-csak összegyűlik a pénz is, így mehet a nyomdába a kötet. Bárcsak már ott tartanánk. Délután megbeszéljük Keszthelyi Ferencné igazgatóval a kecskeméti Paizs László-munka ügyét, meg Kertész László művészettörténész kollégámmal egyeztetjük a pécsi pótzsűrit: pénteken nézzük meg a kimaradt anyagot. Este kiugrom Szentendrére: az Art'éria Galériában a galériatörténeti könyv ügyeit beszéljük meg előzetesen, főként a szerzők mérlegelése szempontjából, Deim Pál, Hajdú László, Haász István, Bereznai Péter festőművésszel és Bohus Eszter galériavezetővel. A galéria eléggé leobbant, épp most méregetik fel a helyrehozás miatt. A kéziratot szeptember elejére kell össze-

rakni, a galériatörténet az enyém, meg a művészletrajzok összeállítása – na, ezzel is lesz elég meló. Deim Pál közben elmeséli, hogy ismét megpróbálkoznak a MűvészetMalom újra-önállósításával, és ha sikerül, hívnak igazgatni – mondom, hogy rám ne számítsanak, én már nem váltok, csendesen és békében szeretnék megöregedni.

2007. február 15., csütörtök

Jönnek a telefonok: Szemereki Teréz keramikusművész a komáromi kiállítással kapcsolatban hív, Klein András kuratóriumi elnök Dunaújvárosból egy őszi, a dunaújvárosi acélszobrász-alkotótelep által megrendezésre kerülő szimpozium-konferencián tartandó előadásra kér fel. Körösenyi Tamás szobrászművész is telefonál: Vígh Tamás szobrászművész által alkotott kisplasztikákat keres, de nincs sok remény, Nagy Ildikó művészettörténész kérésére már utánanézttem a lehetőségeknek, nincs róluk nyilvántartás. Molnár Icsu grafikusművész a szobrászlexikonnal kapcsolatban hív, hogy beindultak a fotók, és néhány szobrász szöveget kér – meglehetősen későn ébrednek a művész urak, ezt már tavaly egyszer megkapták. Én meg tovább csinálom a korrektúrát, még száz oldal van, ezt már megeszem. Délután a Társalgó Klubba megyek, ahol Nagy Gábor és Nadas Alexandra festőművészek műveit fotózzák: megnézem a jövő heti kiállítási anyagot, és viszek nekik Derkovits-ösztöndíj-könyvet. Budáról átmegek Pestre: a Petőfi Irodalmi Múzeumban megnézem Engel Tevan István grafikusművész kiállítását, meg ami számomra sokkal fontosabb, a halottimaszk-kiállítást: nagyon érdekes és szép anyag, különös darabokkal. Megveszem a kiállításhoz megjelent könyvet, amelyben természetesen nincs benne az *Önhalottimaszk készítésének néhány szabálya* című szövegem, pedig beleillene. A Károlyi-palotából elmegyek a Falk Miksa utcai Körmen-di Galériába, ahol ünnepi, 60. születésnap kiállítás nyílik a két szobrászművész, Birkás István és Palotás József munkáiból (mint Körmen-di Anna múgyűjtő, műkereskedő elmondta, a nagyméretű Palotás-rajzokat nem engedte kiállítani, és ebből elég nagy balhé lett), de a megnyitót már nincs erőm megvárni, és a Jász Attila költő-szerkesztő által felvezetésre kerülő, Szamódy Zsolt fotóművész képeiből rendezett tárlatnyitón való megjelenésre sem tudom rávenni magam, így hát gyorsan hazamegyek és lefekszem. Persze este még befut egy reklamáló telefon a Drégely László festőművészről készülő könyvvel kapcsolatban: ezúttal Kézdi Beatrix egykori Gondolat Kiadó-szerkesztő (aki a *Köztéri szobraink* könyvemet oly gyalázatosan tönkretette az 1980-as évek derekán) az ítéletvégrehajtó, a szokásos, agresszív stílusban – de nem tudok mit mondani.

ROMVÁRI MÁRTON, Dominó-V13, 2011; Dominó-V36, 2011

